

ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษ ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อในการนำเสนอทฤษฎี หลักการ แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
  - 1.1 ความสำคัญและความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น
  - 1.2 ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
  - 1.3 วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
  - 1.4 การวางแผนการสอน
  - 1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 1.6 สื่อการเรียนการสอน
  - 1.7 การวัดผลและประเมินผลการเรียน
2. การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
  - 2.1 การเตรียมบุคลากร
  - 2.2 งบประมาณ
  - 2.3 อาคารสถานที่
  - 2.4 เอกสารและวัสดุหลักสูตร
  - 2.5 การประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 2.6 การนิเทศติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตร
3. หลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2539
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

1.1 ความสำคัญและความหมายของหลักสูตรท้องถิ่น

หลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรระดับชาตินั้น เป็นหลักสูตรที่ประกาศใช้ทั่วประเทศ หลักสูตรในระดับประถมศึกษา ก็เช่นเดียวกัน เป็นหลักสูตรแม่บทที่มีลักษณะกว้าง ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจของตนเองน้อย ส่งผลให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักท้องถิ่น และสังคมนรอบข้างตัวค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ยังไม่สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้อย่างเต็มที่ในสภาพการณ์ที่กำลังเป็นอยู่ ดังนั้นในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพ

และความต้องการของแต่ละท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง มีนักการศึกษาหลายท่าน เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จึงให้แนวคิดต่าง ๆ ไว้ดังนี้

บุญมี เณรยอด (2531) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คือหลักสูตรจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของท้องถิ่นให้มากที่สุด และหลักสูตรที่ดัดนั้นควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนนั้นมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไข และได้มีส่วนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรด้วย

สำหรับสังัด อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสนองความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ ดังนั้นหากหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยเฉพาะก็ย่อมจะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มาก

ส่วนใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดหมาย เนื้อหาสาระ และกิจกรรมอย่างกว้าง ๆ ทำให้ทักษะการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระ และประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่ว ๆ ไป ไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อมสังคม เศรษฐกิจ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้หมด จึงต้องพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีผลกระทบโดยตรงต่อทัศนคติและการดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบท จึงต้องมีหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อปรับสภาพผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิสำเนาของตน เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาตนเอง ครอบครัวและท้องถิ่นของตนได้

จากแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว สรุปได้ว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพปัญหาของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ได้ในชีวิตจริง ทั้งยังช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความรักและความผูกพันในท้องถิ่นของตนอีกด้วย

สำหรับความหมายของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายไว้ในลักษณะต่อไปนี้

สุมิตร คุณานุกร (2523) ได้กล่าวว่า หมายถึง การขยาย หรือปรับหลักสูตรระดับชาติ การขยายหลักสูตรระดับชาติ คือการนำเอาทั้งจุดหมายและเนื้อหาขยายความจากนามธรรมให้เป็นรูปธรรม ซึ่งมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นพอที่ครูจะนำไปสอนได้ เป็นการนำเอาจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชามาปรับให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคม ภูมิศาสตร์ และความต้องการของประชาชนในแต่ละเขตการศึกษา

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานและบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตามสภาพและความต้องการท้องถิ่นนั้น ๆ

ส่วนหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2535) ให้ความหมายหลักสูตรท้องถิ่นว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแม่บท ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นดำเนินการพัฒนาตามข้อกำหนดในโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่นของตน

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536) กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นหมายถึง เนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนในท้องถิ่นที่ใดโดยเฉพาะ

จากแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยราชการข้างต้นนี้ อาจกล่าวโดยสรุปถึงความหมายของหลักสูตรท้องถิ่นได้ว่าเป็นการนำหลักสูตรแม่บทมาปรับใช้ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น หรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง

## 1.2 ลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับหลักสูตรที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่น สามารถดำเนินการจัดทำตามข้อกำหนดในโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพชีวิตที่แท้จริง และสภาพท้องถิ่นของตนเองได้ กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมวิชาการ จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติสำหรับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ได้แก่ โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน อำเภอ จังหวัด หรือเขตการศึกษา เป็นต้น ได้พัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความต้องการของแต่ละท้องถิ่น ส่วนลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น กรมวิชาการ (2536) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

### 1. การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะนี้ สามารถดำเนินการได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นเป็นการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นวิธีหนึ่ง ที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพและความเป็นไปได้ของท้องถิ่น ทั้งนี้การพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นลักษณะนี้ จะไม่ตัดหรือเปลี่ยนแปลงจุดประสงค์ คำอธิบาย / คำอธิบายรายวิชา และคาบเวลาเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลาที่กำหนดไว้ในคำอธิบาย หรือ คำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรแม่บท

1.2 กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะเพิ่มหรือปรับ

1.3 จัดทำแผนการสอนโดยให้มีกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น

หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโดยการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนแล้ว ต้องขออนุมัติจากหัวหน้าสถานศึกษาก่อน เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้

## 2. การปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาวิชา

การพัฒนาหลักสูตรลักษณะนี้ สามารถพิจารณาปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับท้องถิ่นได้ ซึ่งสามารถดำเนินการได้กับทุกกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะในคำอธิบาย / คำอธิบายรายวิชาของกลุ่มประสบการณ์ หรือรายวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหลักสูตรได้ระบุเนื้อหาไว้กว้าง ๆ ซึ่งสามารถดำเนินการปรับรายละเอียดเนื้อหาได้ โดยไม่ทำให้จุดประสงค์และคาบเวลาเรียนที่กำหนดไว้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และคาบเวลาที่กำหนดไว้ในคำอธิบาย หรือ คำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรแม่บท

2.2 กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะเพิ่มหรือปรับ

2.3 นำรายละเอียดที่ได้ตามข้อ 2.2 ไปปรับเข้าในโครงสร้างขอบข่ายของเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์ / รายวิชาที่สอน แล้วนำไปจัดทำแผนการสอนต่อไป

2.4 พิจารณาปรับแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่ปรับเพิ่มเติมหรือลดนั้น

หลังจากที่ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโดยการปรับหรือเพิ่มเติมรายละเอียดเนื้อหาแล้ว ต้องขออนุมัติจากหัวหน้าสถานศึกษาก่อน เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้

## 3. การปรับและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาขึ้นได้ คือ หนังสือเรียน แบบฝึกหัด หนังสือเสริมประสบการณ์ คู่มือครู คู่มือการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังมีสื่ออื่น ๆ เช่น สื่อที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 วิเคราะห์หลักสูตร โดยการวิเคราะห์จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา และคาบเวลาเรียนเพื่อจะได้กำหนดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3.2 สืบหาวัสดุเอกสารหรือหนังสือ ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับจุดประสงค์ และคำอธิบายรายวิชา

3.3 วิเคราะห์สื่อเอกสาร หรือหนังสือ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตร สื่อการเรียนที่ท้องถิ่นได้ปรับปรุง และเลือกใช้จะต้องให้ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายรับทราบและให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้

#### 4. การจัดทำคำอธิบาย/รายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่

การพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นลักษณะนี้ เป็นการจัดทำเนื้อหาวิชา / รายวิชาขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้ เนื้อหาวิชา / รายวิชาที่ทำขึ้นมาใหม่นี้จะต้องไม่เป็นเนื้อหา หรือรายวิชาที่ซ้ำซ้อนกับเนื้อหา หรือรายวิชาที่มีอยู่ในหลักสูตรอยู่ก่อนแล้ว ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มประสบการณ์ กลุ่มวิชาเดียวกันหรือต่างกลุ่มกัน และไม่ว่าจะเป็นวิชาบังคับแกน วิชาบังคับเลือกหรือวิชาเลือกเสรี มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

- 4.1 ศึกษาจุดหมายของหลักสูตร จุดประสงค์และโครงสร้างเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์ / วิชา จากหลักสูตรแม่บท
- 4.2 ศึกษาผลการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็นของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหา
- 4.3 กำหนดจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา / รายวิชา
- 4.4 กำหนดเนื้อหา โดยการวิเคราะห์จากจุดประสงค์
- 4.5 กำหนดคาบเวลาเรียนสำหรับคำอธิบายหรือรายวิชาที่จัดทำขึ้นใหม่
- 4.6 เขียนคำอธิบาย / คำอธิบายรายวิชาให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแม่บท

4.7 จัดทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดประกอบการจัดทำเนื้อหาวิชาที่จัดทำขึ้นใหม่

4.8 เสนอขออนุมัติ จากหน่วยงานที่ทำหน้าที่พิจารณาอนุมัติ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะนี้ ในระดับประถมศึกษา สามารถดำเนินการจัดทำในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ เพิ่มเติมขึ้นในกรณีพบว่า เนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนนั้นไม่ปรากฏในหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ

#### 5. การจัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่

การพัฒนาหลักสูตรในลักษณะนี้ เป็นการจัดทำหนังสือเรียน คู่มือครู แบบฝึกหัด หรือเอกสารประกอบการเรียนอื่น ๆ ขึ้นมาใหม่โดยให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้สื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมาใหม่นี้ ใช้กับการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชาต่าง ๆ มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

##### 5.1 ชั้นเตรียมการ

5.1.1 วิเคราะห์จุดประสงค์ของหลักสูตร

5.1.2 วิเคราะห์ขอบเขตของเนื้อหาสาระ

5.1.3 พิจารณาคาบเวลา

5.1.4 วิเคราะห์ความรู้ความสามารถของผู้เรียน

##### 5.2 ชั้นวางแผน

5.2.1 กำหนดจุดประสงค์ของสื่อการเรียนการสอน

5.2.2 กำหนดขอบเขต / หัวข้อของเนื้อหาสาระ

5.2.3 ทำเค้าโครงร่างของสื่อการเรียนการสอน

#### 5.2.4 กำหนดแนวทางการเสนอเนื้อหาสาระ

#### 5.2.5 เตรียมการเกี่ยวกับข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ต้องใช้ในการยกร่างต้นฉบับ

### 5.3 ขั้ยกร่างต้นฉบับสื่อการเรียนการสอน

#### 5.3.1 ลงมือเขียนต้นฉบับครั้งที่ 1

#### 5.3.2 ตรวจสอบต้นฉบับครั้งที่ 2 และปรับปรุง

### 5.4 ขั้กทดลองใช้ต้นฉบับ

5.4.1 ทดลองใช้ต้นฉบับกับตัวแทนผู้เรียน 1 คนหรือหลายคนแล้วปรับปรุงให้เหมาะสม จากนั้นทดลองใช้กับผู้เรียนจำนวนมากขึ้นในสถานการณ์ที่สอนจริง แล้วจึงนำมาปรับปรุงอีกครั้ง

#### 5.4.2 จัดทำต้นฉบับสมบูรณ์

การดำเนินการในลักษณะนี้ เมื่อต้นฉบับเสร็จสมบูรณ์แล้ว จะต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายก่อนนำไปใช้

สำหรับนักการศึกษา วิชัช ราษฎร์ศิริ และทัศนีย์ สุขเมธี (2535) กล่าวว่าลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มี 3 ลักษณะคือ

1. ปรับ โดยการปรับเนื้อหาสาระหรือมวลประสบการณ์ในหลักสูตรแม่บทให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น

2. ขยาย เนื้อหาเรื่องใดที่ท้องถิ่นรู้จักดีแล้ว ควรขยายเนื้อหาให้เด็กได้เรียนลึกลงไปอีก

3. เพิ่ม เพิ่มเนื้อหาบางเรื่องที่เป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นที่ควรเรียนรู้

จากแนวคิดของหน่วยงานทางการศึกษาและนักการศึกษา เกี่ยวกับลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นข้างต้น สรุปได้ว่าลักษณะการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษา สามารถดำเนินการได้ 3 ลักษณะ คือ

1. การปรับหลักสูตรแม่บทให้เข้ากับท้องถิ่น โดยไม่ทำให้จุดประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหา และคาบเวลาเรียนเปลี่ยนไป ซึ่งสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1) ปรับ รายละเอียดของเนื้อหาสาระ

2) ปรับกิจกรรมการเรียนการสอน

3) ปรับสื่อการเรียนการสอน

2. จัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาใหม่ ในกรณีที่เนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไม่ปรากฏในหลักสูตร

3. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น ทั้งนี้สื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นใหม่นี้ อาจจะใช้กับคำอธิบาย/รายวิชาที่มีอยู่แล้วหรือที่เพิ่มเติมใหม่ก็ได้

### 1.3 วิธีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

สมิตร คุณานุกร (2523) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะกรรมการ โดยยึดหลักว่า ควรเลือกบุคคลที่มีความรู้ และประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน เป็นกรรมการและควรจะให้ครูร่วมเป็นกรรมการด้วย
2. การจัดตั้งอนุกรรมการจัดทำประมวลการสอน
3. การศึกษาและวิจัยหาข้อมูล ในด้านต่าง ๆ ได้แก่
  - 3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรระดับชาติ
  - 3.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของชุมชนในแต่ละเขตการศึกษา
  - 3.3 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อบกพร่องต่าง ๆ ของประมวลการสอนที่ได้จัดทำขึ้นมาแล้วในอดีต
  - 3.4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนการสอนของแต่ละเขตการศึกษา
4. กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับรายละเอียดในเรื่องแบบของประมวลการสอนและการดำเนินงาน
5. ประชุมเพื่อดำเนินงาน

สังต์ อุทรานันท์ (2527) ได้เสนอวิธีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร 2 ลักษณะ คือ

1. การปรับหลักสูตรกลางให้เข้ากับสภาพท้องถิ่น
2. การสร้างหลักสูตรย่อยในระดับท้องถิ่นขึ้นมาเสริมหลักสูตรกลาง ซึ่งในการปรับหลักสูตร หรือการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมหลักสูตรกลางสามารถดำเนินการอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1) จัดตั้งคณะทำงาน
- 2) ศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน
- 3) กำหนดจุดมุ่งหมายสำหรับหลักสูตรท้องถิ่น
- 4) พิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรกลางกับสภาพของท้องถิ่น
- 5) ดำเนินการเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตรกลาง และ / หรือจัดสร้างรายวิชา

ขึ้นมาใหม่

- 6) ดำเนินการใช้หลักสูตร
- 7) ประเมินผลการใช้หลักสูตร
- 8) ทำการปรับปรุงแก้ไข

บุญมี เณรยอด (2531) ได้เสนอกระบวนการและวิธีการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงาน
2. การจัดตั้งคณะอนุกรรมการในแต่ละกลุ่มวิชา

3. ศึกษาและวิจัยข้อมูล ได้แก่
  - 1.1 ลักษณะหลักสูตรระดับชาติ
  - 1.2 สภาพปัจจุบันและปัญหาของชุมชนเขต
  - 1.3 ข้อบกพร่องของแผนการสอน
  - 1.4 ปัญหาและข้อจำกัดในการเรียนการสอนแต่ละเขตการศึกษา
2. การกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการปฏิบัติงานร่วมกัน
3. การดำเนินขบวนการกลุ่ม
  - 3.1 การสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มก่อนลงมือปฏิบัติงาน
  - 3.2 การเตรียมวาระการประชุม
  - 3.3 การส่งเสริมความคิดและการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน
  - 3.4 การจัดหาอุปกรณ์

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ไว้ 6 ชั้น คือ

- ขั้นที่ 1. จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งดำเนินการโดย
  1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น สภาพของโรงเรียนนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
  2. ศึกษาหลักสูตรแม่บท คำอธิบายของหลักสูตรว่าเปิดโอกาสให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรอย่างไร
- ขั้นที่ 2. กำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น คือการนำข้อมูลพื้นฐานมา กำหนดความต้องการจำเป็น โดยจัดอันดับความสำคัญของสิ่งที่จะพัฒนาหลักสูตร เช่น ปัญหาอาชีพ ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาสังคม เป็นต้น
- ขั้นที่ 3. กำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนสามารถกำหนดเพิ่มเติมให้สอดคล้องในสิ่งที่จะเรียนในสมุดประจำชั้น (ป. 02-2)
- ขั้นที่ 4. จัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือเนื้อหา หรือกิจกรรมที่โรงเรียนกำหนดให้เรียน
- ขั้นที่ 5. จัดทำแผนการสอน คู่มือครู และสื่อการสอน
- ขั้นที่ 6. การปรับปรุงและพัฒนา ได้แก่ การนำหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาแล้วไปทดลองใช้ ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น

จากแนวคิดของนักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น อาจดำเนินการเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. การจัดตั้งคณะทำงาน หรือคณะกรรมการในการดำเนินงาน
2. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและสภาพท้องถิ่น



3. จัดลำดับความต้องการความจำเป็นของท้องถิ่น
4. การกำหนดจุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ของหลักสูตรระดับท้องถิ่น
5. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ จุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอนจากหลักสูตรแม่บทเพื่อปรับหรือขยาย หรือเพิ่มเติม เนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรม สื่อ ให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของท้องถิ่น
6. การนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปใช้และประเมินผลการใช้หลักสูตร

จากขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รวมทั้งการกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ตามแต่ละลักษณะที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็จะเป็นการเสร็จสิ้นการสร้างหลักสูตร ขั้นตอนต่อไปก็คือการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาขึ้นไปใช้สอนหรือเรียกว่าเป็นการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ซึ่งผู้หน้าที่โดยตรงของการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ก็คือครูผู้สอนนั่นเอง ทั้งนี้โดยมีการสนับสนุนส่งเสริมในด้านต่าง ๆ จากผู้บริหาร ที่กล่าวในรายละเอียดต่อไป

#### 1.4 การวางแผนการสอน

ในการดำเนินการใด ๆ ก็ตาม ถ้าต้องการให้งานนั้น ๆ บรรลุถึงเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ดำเนินงานจะต้องมีการคิดวางแผนว่าจะทำกิจกรรมอะไรก่อนหลัง เพื่อจะปฏิบัติได้ถูกต้องตรงตามเป้าหมาย ยิ่งถ้ามีการเขียนแผนเป็นสายลักษณะอักษร ก็จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการปฏิบัติและประเมินแผนหรือกิจกรรมได้ดียิ่งขึ้น การนำหลักสูตรไปสู่การสอนก็เช่นเดียวกัน หากมีการวางแผนการสอนล่วงหน้าอย่างดี โดยเฉพาะมีผลงานเป็นเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น กำหนดการสอน แผนการสอน จะช่วยให้ครูสอนได้ดีขึ้น และมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น เพราะการวางแผนเตรียมการล่วงหน้าจะช่วยให้ครูมีเวลาและโอกาสคิดถึงจุดประสงค์ของบทเรียน เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเร็วขึ้น มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตรงกับจุดประสงค์ รวมทั้งยังช่วยให้ครูสามารถสอนได้สัมพันธ์กันต่อเนื่อง เพราะครูสามารถทราบจากแผนการสอนว่าผู้เรียนได้เรียนอะไรไปแล้วบ้างและจะสอนอะไรต่อไป รวมทั้งการปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการสอนครั้งต่อไป

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการที่สำคัญคือการวางแผนการสอน เพราะการวางแผนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ มีนักการศึกษาให้ความหมายของการวางแผนการสอนไว้ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2526) กล่าวว่า การวางแผนการสอนเป็นส่วนหนึ่งของระบบการสอนย่อยที่เป็นการเตรียมการล่วงหน้าก่อนสอน โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ แล้วนำข้อมูลมา กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนของนักเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

สำหรับสังัด อุทรานันท์ (2532) ให้ความหมายว่า การวางแผนการสอนเป็นการคิดล่วงหน้าอย่างรอบคอบว่า จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร เมื่อถึงเวลาจริง ๆ ก็ดำเนินไป

ตามแผนงานที่กำหนดไว้ ถ้าหากไม่ได้วางแผนการสอนไว้ล่วงหน้า ก็มักจะเกิดปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกิดการขลุกขลักสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือทำให้กิจกรรมที่ดำเนินไปนั้นไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร

ส่วนวารภรณ์ คุณาลัย (2535) กล่าวว่า การวางแผนการสอนคือ การที่ครูผู้สอนเตรียมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า โดยเริ่มจากการศึกษาหลักสูตร เพื่อทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ศึกษาเนื้อหาสาระบทเรียน การเลือกวิธีสอนให้ตรงกับเนื้อหาเตรียมขั้นตอนในการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนวิธีวัดผลและประเมินผล

จากความคิดเห็นนานาทัศนะของนักการศึกษา จึงสรุปว่าการวางแผนการสอน เป็นการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างละเอียด โดยวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ แล้วนำมาจัดทำเป็นกำหนดการสอนและแผนการสอนซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงประเภทของเอกสารที่ได้จากการวางแผนการสอนไว้ดังนี้

1. แผนการสอนระยะยาวหรือกำหนดการสอน เป็นการวางแผนเตรียมการสอนระยะยาวเช่น การวางแผนการสอนตลอดปีการศึกษาหรือตลอดภาคเรียน มักจะครอบคลุมเนื้อหาสาระค่อนข้างกว้าง คืออาจแบ่งเนื้อหาวิชาของหลักสูตรในระดับชั้นที่จะสอนออกเป็นหน่วยการสอนหรือหัวข้อต่าง ๆ และกำหนดว่าแต่ละหน่วยการสอนหรือหัวข้อนั้น ๆ จะสอนอะไร ใช้เวลาเท่าใด เพื่อให้บรรลุตามที่หลักสูตรกำหนด กำหนดการสอนจะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ทราบว่าจะตลอดทั้งปีการศึกษาหรือทั้งภาคเรียนจะมีการเรียนการสอนอะไรบ้าง ช่วยให้ครูได้สอนครบตามหลักสูตร ไม่สอนซ้ำหรือเร็วจนเกินไป และช่วยให้ผู้เรียนได้รู้ขอบเขตของสิ่งที่จะต้องเรียน ในการทำกำหนดการสอน ครูที่รับผิดชอบจะต้องคำนวณเวลาทั้งหมดที่มีสำหรับการสอนในภาคเรียนนั้นหรือปีการศึกษานั้น เพื่อจะได้จัดเวลาสอนแต่ละเรื่องได้เหมาะสมกับเวลา

2. แผนการสอนระยะสั้น เช่นการวางแผนการสอนตลอดสัปดาห์ในแต่ละบทเรียน เป็นแผนการสอนที่มีความละเอียด ซึ่งทำให้ครูผู้สอนหรือผู้นิเทศมองเห็นขั้นตอนหรือกิจกรรมในการสอนได้ชัดเจน เช่น การดำเนินการสอนอย่างไร ใช้สื่อการสอนอะไร และวัดผลประเมินผลด้วยวิธีใด เป็นต้น ครูผู้ที่ต้องทำหน้าที่สอนแทนสามารถสอนได้สะดวกต่อเนื้อเรื่องและเข้าใจตรงกันได้ แผนการสอนที่เขียนอย่างละเอียด จะทำให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพการดำเนินการสอนอย่างเป็นขั้นตอนได้อย่างชัดเจน

องค์ประกอบของแผนการสอนภาษาอังกฤษมีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2539)

1. สาระสำคัญเป็นบทสรุปหรือประเด็นสำคัญ หรือความคิดรวบยอดที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังการเรียน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ พฤติกรรมของผู้เรียนที่คาดหวังหลังการสอน

3. เนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระที่นำสู่การบรรลุตามจุดประสงค์ของผู้เรียน
4. กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นกระบวนการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ โดยเริ่มตั้งแต่
  - กิจกรรมเตรียมความพร้อม
  - แจงจุดประสงค์
  - ทบทวนความรู้เดิม
  - กระบวนการเรียนภาษา คือ กิจกรรมขั้นการนำเสนอเนื้อหาใหม่กิจกรรมขั้นฝึกปฏิบัติ กิจกรรมขั้นนำไปใช้
  - สรุปการเรียน

ในการเขียนกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ โดยใช้ทักษะทางภาษาและกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้ภาษาได้จริง ๆ การใช้สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลในแต่ละจุดประสงค์จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และครูผู้สอนสามารถตรวจสอบผลการสอนและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตั้งแต่ต้นจนจบ

5. สื่อการเรียน ระบุสื่อการเรียนที่ใช้ในแผนการสอน
6. การวัดและประเมินผล ให้อธิบายวิธีการวัดผลและประเมินว่าจะใช้วิธีการใดบ้าง

### 1.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 คือมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารควบคู่กัน 2 ด้าน คือความสามารถในการใช้ภาษา เพื่อเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม (Socio-Cultural Functions) และความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาและเหมาะสมกับสถานการณ์ (Cognitive Linguistic Functions) โดยมีแนวหลักดังนี้ (กรมวิชาการ, 2539)

1. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. จัดการเรียนการสอนภาษาด้วยกิจกรรมที่มีความหมายและหลากหลาย ฝึกการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสามารถในการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง
3. จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการสื่อสารด้วยการฟังและการพูดในระดับเตรียมความพร้อมเพิ่มเติมการฝึกฝนการสื่อสารด้วย การอ่าน การเขียน และการสะกดคำในระดับอ่านออกเขียนได้ และฝึกฝนการส่งสารและรับสาร ด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในการเรียนภาษาอังกฤษระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น

จากแนวคิดของกรมวิชาการ (2539) การจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถความสนใจของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง โดยมีหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist) ได้แก่การให้แสวงหาข้อมูล การศึกษาทำความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ การตีความ การแปลความ การสร้างความหมายแก่ตนเอง การสังเคราะห์ข้อมูล และการสรุปข้อความรู้
2. ให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด (Participation)
3. ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน ได้เรียนรู้จากกันและกัน ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (Interaction)
4. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ “กระบวนการ” ควบคู่ไปกับ “ผลงาน/ข้อความรู้ที่สรุปได้” (Process/ Product)
5. ให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

ปัจจุบันนี้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษของเรามุ่งไปที่การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายหลักคือ การปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการฟัง การพูด อ่าน และ เขียนไปพร้อมๆกัน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้ใช้ทั้งวิธีการสอนเป็นรายบุคคล การทำงานเดี่ยว การทำงานกลุ่ม รวมทั้งใช้กิจกรรมสอนเพลง และเกมเข้ามาประกอบการเรียน การสอนอยู่แล้ว ส่วนวิธีการสอนภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันนั้น พอจะประมวลได้ ดังนี้คือ (ประนอม สุรัสวดี , 2535)

1. วิธีการสอนแบบไวยากรณ์และแปล (The Grammar- Translation Method) เป็นวิธีการสอนที่เน้นไวยากรณ์และการใช้การแปลเป็นสื่อให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน โดยครูจะบอกและอธิบาย กฎเกณฑ์ตลอดจนข้อยกเว้นต่าง ๆ นักเรียนจะต้องท่องจำกฎเกณฑ์ดังกล่าว
2. วิธีการสอนแบบตรง (The Direct Method) วิธีนี้ต้องการให้ผู้เรียนสามารถฟังและพูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้ แล้วจึงฝึกทักษะการอ่านและการเขียน ครูจะกระตุ้นให้นักเรียนพูดโต้ตอบด้วยภาษาต่างประเทศตลอดเวลา ครูจะสร้างสภาพแวดล้อมหรือใช้สื่อประกอบการสอนไม่เน้นไวยากรณ์หรือกฎเกณฑ์อย่างชัดเจน เป็นการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลางเหมือนกับวิธีแรก
3. วิธีการสอนแบบฟัง-พูด (The Audio-Lingual Method) เป็นวิธีการสอนตามหลักภาษาศาสตร์ ตามหลักธรรมชาติ คือ ฟัง พูด อ่านและเขียน และสอนให้ครบองค์ประกอบของภาษา คือ คำศัพท์ เสียง และโครงสร้างทางไวยากรณ์ เนื้อหาที่นำมาสอนจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา เป็นการเรียนในห้องเรียนมิใช่เน้นเพื่อการสื่อความหมาย
4. วิธีสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ (The Cognitive Code Learning Theory) การสอนวิธีนี้อิงแนวที่ว่าภาษาเป็นระบบที่ทั่วไปตามกฎเกณฑ์ ความเข้าใจและการแสดงออกทางภาษาขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ เมื่อผู้เรียนเข้าใจรูปแบบของภาษาและความหมายแล้วก็จะสามารถใช้ภาษาได้
5. วิธีการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (The Total Physical Response Method) การสอนแบบนี้ให้ความสำคัญต่อการฟังเพื่อความเข้าใจ เมื่อผู้ฟังเข้าใจเรื่องที่ฟังอยู่และสามารถปฏิบัติตามได้ก็จะช่วยให้จำได้ดี ในระยะแรกของการเรียนการสอนผู้เรียนไม่ต้องพูดแต่เป็นผู้ฟังและ

ทำตามผู้สอน ผู้สอนเป็นผู้กำกับพฤติกรรมผู้เรียนทั้งหมด จนเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะพูดจะเป็นผู้ฝึกออกคำสั่ง

6. วิธีการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (The Community Language Learning) วิธีการสอนแบบนี้ยึดผู้เรียนเป็นหลัก เน้นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนร่วมกันทำกิจกรรม ผู้สอนทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาด้านภาษาเท่านั้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และนำสิ่งที่เรียนมาใช้ในชีวิตประจำวัน

7. วิธีการสอนตามแนวการสื่อสาร (Communicative Approach) จากแนวความคิดที่ว่าภาษาไม่ได้เป็นเพียงระบบไวยากรณ์ที่ประกอบด้วยเสียง ศัพท์และโครงสร้างเท่านั้นแต่ภาษาคือระบบที่ใช้ในการสื่อสาร การสอนจึงควรให้ผู้เรียนสามารถนำภาษามาใช้ในการสื่อสารได้

8. วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ (Concentrated Language Encounters) หรือ CLE วิธีนี้จะเน้นการพัฒนาภาษาในบริบทที่เป็นไปตามการรับรู้โดยธรรมชาติ โดยการพัฒนาความหมายรวมของภาษาไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา ซึ่งจะเริ่มจากการอ่านเป็นจุดเริ่มต้นแล้วจึงพัฒนาเป็นการฟัง การพูด และการเขียน ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 5 ขั้น ดังนี้ เริ่มจากการที่ครูผู้สอนอ่านเรื่องให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนเล่าเรื่องกลับตามลำดับ สำนวน / อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน อ่านออกเสียง เล่นบทบาทสมมติ แล้วเขียนเรื่องร่วมกันทั้งครูและนักเรียน

9. วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบผสมผสาน (The Eclectic Method) วิธีการสอนแบบนี้เลือกใช้ข้อดีของวิธีสอนต่างๆ มาผสมผสานกัน การสอนอาจใช้หลายๆ แบบเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนสภาพห้องเรียน เนื้อหาวิชา ผู้ที่จะใช้วิธีการสอนแบบนี้จะต้องเป็นผู้รอบรู้ในวิธีสอนแบบต่างๆ

ส่วนแนวโน้มการจัดการเรียนการสอนในอนาคตนั้น จากสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาในด้านวิธีการสอนนั้น ครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการสอนแบบผสมผสาน ( Eclectic Method) มากขึ้น ไม่เจาะจงใช้วิธีใดวิธีหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะตระหนักว่าการนำส่วนดีของวิธีการสอนแบบต่างๆ ที่กล่าวมาผสมผสานใช้ในการสอนให้เหมาะกับลักษณะผู้เรียน เนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการสอนแต่ละครั้งนั้นจะช่วยให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ (ประนอม สุรัสวดี, 2535)

### ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

การจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นสามารถทำได้ในหลายลักษณะ ทั้งนี้ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อให้การเรียนการสอนน่าสนใจ ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์หลายรูปแบบในชั้นเรียน เช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เรียน-บทเรียน ผู้เรียน-ผู้เรียน ผู้เรียน-ผู้สอน เป็นต้น และช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในรูปแบบต่างๆ ลักษณะการจัดกิจกรรมควรเป็นดังนี้คือ (อรุณี วิริยะจิตรา, 2532)

1. การจัดกิจกรรมแบบทำคนเดียว (Individual Work) กิจกรรมแบบนี้เสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน แต่ผู้เรียนจะขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กิจกรรมแบบทำคนเดียว เป็นงานที่ผู้เรียนแต่ละคนต้องคิดและทำด้วยตนเอง ดังนั้นจึงเป็นกิจกรรมที่สามารถจัดให้ตรงกับระดับ

ความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนได้ และทำให้ผู้สอนเห็นความสามารถและจุดอ่อนของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างแจ่มชัด นอกจากนี้การจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมในรูปแบบที่ตนต้องการในระยะเวลาที่เหมาะสมกับตนเองและสามารถทำได้นอกชั้นเรียน กิจกรรมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมแบบทำคนเดียว เช่น อ่านหรือฟังข้อความต่าง ๆ การเขียนอธิบายรูปภาพ แผนภูมิ การเล่นเกมต่าง ๆ การทำปริศนาอักษรไขว้ เกมสร้างคำ เป็นต้น

2. การจัดกิจกรรมแบบคู่ (Pair Work) กิจกรรมแบบนี้เสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เป็นงานที่ผู้เรียนจะต้องคิดและทำระหว่างผู้เรียนสองคน เป็นการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เหมือนจริง เช่น แลกเปลี่ยนข้อมูล สนทนาระหว่างกัน ร่วมกันแก้ปัญหา เป็นต้น กิจกรรมประเภทนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในระดับใกล้เคียงกัน การจัดกิจกรรมแบบนี้ควรมีการเปลี่ยนคู่สลับกันไปเพื่อมิให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย มีการกำหนดเวลาการทำกิจกรรมให้แน่ชัด เพื่อที่การเรียนจะได้ดำเนินไปพร้อมๆ กันในชั้นเรียน ในการทำกิจกรรมผู้สอนจะคอยควบคุมกิจกรรมต่างๆ และคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ

3. การจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่ (Group Work) การจัดกิจกรรมแบบนี้มีจุดมุ่งหมายคล้ายคลึงกับการจัดกิจกรรมแบบคู่ แต่ผู้เรียนในกลุ่มจะประกอบด้วยผู้เรียนไม่น้อยกว่า 3 คน และไม่ควรเกิน 6 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมที่ทำ ในกลุ่มอาจจะประกอบด้วยผู้เรียนที่เก่งและอ่อนผสมกัน เพื่อที่ผู้เรียนจะได้ช่วยเหลือและเรียนจากกัน หรือในกลุ่มอาจมีเฉพาะผู้เรียนที่เก่ง หรือผู้เรียนที่อ่อนเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อที่ผู้สอนจะได้คอยช่วยเหลือผู้เรียนที่อ่อนได้เต็มที่ กิจกรรมที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมแบบกลุ่ม เช่น การอภิปราย บทบาทสมมุติ การเล่นเกม เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมแบบทำร่วมกันทั้งชั้น (Class Work) กิจกรรมแบบนี้เสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนช่วยกันทำพร้อมๆ กันทั้งห้อง ผู้สอนสามารถชี้แนะและควบคุมกิจกรรมแบบนี้ได้มากกว่ากิจกรรมที่จัดในแบบอื่น ๆ กิจกรรมแบบนี้ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้อารมณ์ของภาษาที่ถูกต้องจากผู้สอน เช่น การฝึกออกเสียง การฝึกรูปแบบประโยค การอ่าน การฟัง และทำแบบฝึกหัด การตอบคำถามหลังอ่าน การอภิปรายแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น ครูผู้สอนพึงจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ให้สัมพันธ์กัน สำหรับแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีดังนี้ (พิตรวัลย์ ไกวิทวิท, 2537)

1. เป็นการสอนให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างแท้จริงไม่ว่าจะในสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง ปริมาณเนื้อหาที่นักเรียนไม่สำคัญเท่ากับความสามารถในการใช้ภาษา มีเจตคติที่ดี เห็นคุณค่าของการเรียนภาษาอังกฤษกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวาและสนุกสนาน

2. เป็นการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความต้องการของนักเรียนว่าต้องการเรียนเพื่อจุดประสงค์ใด คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถ ความถนัด ความตั้งใจ ตลอดจนความรู้ และประสบการณ์การเดิมของนักเรียน

3. การดำเนินการสอน ใช้กิจกรรมทางภาษาเป็นหัวใจในการสอนเน้นกิจกรรมของนักเรียนมากกว่ากิจกรรมของครู ให้นักเรียนมีโอกาสฝึกใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายตามสถานการณ์ต่างๆ

ฝึกใช้ความคิด สติปัญญา ความกล้าใช้ภาษาซึ่งมีผลให้นักเรียนมีประสบการณ์ทางภาษาเพิ่มขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนแต่ละคนด้วย

4. นักเรียนเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนการใช้ภาษาเป็นส่วนใหญ่ มิใช่จากการสอนของครูฝ่ายเดียว นักเรียนเรียนจากกิจกรรมและสื่อการเรียนต่าง ๆ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำให้กำลังใจและความช่วยเหลือ นักเรียนเรียนจากการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นคู่ หรือตามลำพัง นับเป็นการสร้างนิสัยในการแสวงหาความรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนได้เป็นอย่างดี

5. บทบาทของครูจะเปลี่ยนจากครูผู้สอนหรือผู้แสดงมาเป็นผู้ชี้แนะหรือผู้กำกับการแสดง เป็นผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับการฝึกฝน คอยกระตุ้นชี้แนะแนวทางให้การเรียนการสอนคล่องตัวมีชีวิตชีวา และมีความหมาย

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. ควรสอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
2. ควรคำนึงถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. ต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน คือพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย
4. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม หรือลงมือปฏิบัติอย่างทั่วถึง
5. ควรเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาเหมาะสม
6. ควรเป็นกิจกรรมที่มีหลายรูปแบบ
7. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนสามารถประเมินผลการปฏิบัติได้

จากแนวคิดและหลักการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักการศึกษา และของหน่วยราชการดังกล่าว อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษา ตลอดจนฝึกฝนการสื่อสารทั้ง 4 ทักษะ กล่าวคือทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนเพื่อสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องและสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์จริงหรือสถานการณ์จำลอง และมีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

## 1.6 สื่อการเรียนการสอน

สื่อการสอนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมากทั้งต่อตัวผู้สอนและผู้เรียนเพราะสื่อการสอนคือศูนย์รวมความสนใจของนักเรียน ช่วยให้บริการของการเรียนการสอนสนุกสนาน มีชีวิตชีวา นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะติดตามบทเรียน ครูสามารถใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน สอนเนื้อหา สรุปและทบทวนบทเรียนได้เป็นอย่างดี เป็นตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากผู้สอน หรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เป็นสิ่งที่ช่วยอธิบายและขยาย

เนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ เนื้อหาได้ง่ายขึ้น ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนอย่างแจ่มแจ้ง ช่วยในการสอนนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ทำให้นักเรียนสนใจและประหยัดเวลาในการสอน นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างเจตคติที่ดีแก่นักเรียน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีดังนี้ (พิตรวัลย์ โกวิทาทิ ,2537)

### 1. วัสดุ ประกอบด้วย

1.1 วัสดุประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่หนังสือเรียน คู่มือครู เอกสารประกอบการสอน โครงการสอน วารสาร จุลสาร หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออุเทศ บทเรียนแบบโปรแกรม เอกสารต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 วัสดุประดิษฐ์ เป็นสิ่งที่ครูสามารถทำได้ด้วยตัวเอง ซึ่งอาจจะใช้กระดาษ พลาสติก และสิ่งอื่น ๆ ที่ครูนำมาประดิษฐ์ขึ้น เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน เช่น ใช้กระดาษทำภาพเขียน บัตรคำ แถบประโยค แผนภูมิ แผนที่ กราฟ กระเป๋าหนังสือ แผ่นภาพพลิก ภาพสำเร็จรูป นอกจากนี้ก็มี กระดานตะปู กระดานผ้าสาหลี่ ชุดการเรียนการสอน สไลด์ประกอบเสียง วิทยุทัศน์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์

1.3 วัสดุถาวร ได้แก่ ของจริง ป้ายนิเทศ ของจำลอง ของตัวอย่าง โปสเตอร์ แผนที่ กระดานดำ แผ่นเสียง ฯ ลฯ

2. อุปกรณ์ เป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทเครื่องมือ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องรับโทรทัศน์ ฯ ลฯ

3. กิจกรรม การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ถือว่าเป็นสื่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น เช่น การทดลอง การสาธิต การจัดนิทรรศการ การเล่นเกม การทำโครงร่าง การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมติ การเล่าเรื่อง การร้องเพลง การใช้คำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง การใช้เกม ปริศนา

4. สื่อการเรียนการสอนจากสิ่งแวดล้อม เป็นสื่อการเรียนการสอนที่หาได้ง่ายเพราะอยู่รอบตัวเราเมื่อเข้าไปในชั้นเรียนครูอาจจะใช้ โต๊ะ ปากกา ดินสอ ซึ่งเป็นของจริงสอนได้ ประการที่สำคัญก็คือ ตัวนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกับครูนับเป็นสื่อการเรียนการสอนประเภทสิ่งแวดล้อมที่สำคัญยิ่ง

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่าในวิชาอังกฤษนั้น สามารถใช้สื่อการเรียนการสอนได้มากมาย เช่น บัตรคำ แถบประโยค ภาพ แผนที่ แผนภูมิ กราฟ ภาพสำเร็จรูป ของจริง วิทยุทัศน์ สไลด์ประกอบเสียง ซึ่งครูผู้สอนจะต้องเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสม

ประนอม สุรัสวดี (2535) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. ห้องปฏิบัติการภาษา (Sound Lab) การเรียนภาษาคือการเรียนระบบเสียงซึ่งใช้สื่อความหมาย ดังนั้นการเริ่มต้นเรียนจึงเริ่มต้นด้วยเสียง สื่อหรืออุปกรณ์ที่จะช่วยในการสอนทักษะที่พูด ได้อย่างดี คือ ห้องปฏิบัติการภาษา การฝึกให้นักเรียนได้ฟังเสียงและสำเนียงที่ถูกต้องตามหลักศาสตร์ของครูผู้สอนโดยตรงหรือฟังเทปซึ่งพูดโดยเจ้าของภาษา นักเรียนจะได้ฟังการออกเสียง stress และ intonation ที่ถูกต้อง และฝึกพูดตามให้เหมือนหรือใกล้เคียงที่สุด ในเวลาเดียว



กันครูก็สามารถฟังเสียงของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างชัดเจน และสามารถแก้ไขได้ทันทีทั้งที่  
ถ้านักเรียนออกเสียงผิด

2. เครื่องเล่นเทป ปัจจุบันราคาไม่แพงมากนักเมื่อเทียบกับประโยชน์ใช้สำหรับสอน บท  
สนทนา สอนเพลงเพื่อการฟังเพื่อความเข้าใจ Listening Comprehension หรือใช้อัดเสียงของนัก  
เรียนฟังเพื่อแก้ไขในข้อที่ยังบกพร่องอยู่

3. โทรทัศน์ เทปวิดีโอ ปัจจุบันมีบทเรียนภาษาอังกฤษในรูปแบบวิดีโอมีมากมายตั้งแต่เริ่ม  
เรียน ABC ครูสามารถเลือกซื้อตามเนื้อหาที่ต้องการได้ เทปวิดีโอ นิทาน การ์ตูนเพลง ก็นำมาใช้  
เสริมบทเรียนได้เป็นอย่างดี

4. ของจริง ได้แก่ ตัวครู นักเรียน สิ่งของต่างๆ ที่อยู่ในห้องเรียน สื่อที่เป็นของจริง  
จะช่วยให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงที่ดีที่สุด ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน รวดเร็ว  
และจำได้แม่นยำ

5. ของจำลองใช้แทนของจริง บางครั้งการนำของจริงมาใช้ประกอบการสอนไม่สะดวก ยาก  
ต่อการหา ครูก็สามารถใช้ของจำลองได้ เช่น ผลไม้พลาสติก ตัวสัตว์ต่างๆ ของเล่นของเด็ก  
เหล่านี้เป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ดีไม่แพ้ของจริง ของจำลองใช้สำหรับสอน  
คำศัพท์และบทสนทนาได้ดี

6. รูปภาพ เป็นสื่อการสอนที่ทำได้ง่าย ประหยัดค่าใช้จ่าย สะดวกในการนำไปใช้ หากได้  
จากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ จากนิตยสาร ปฏิทิน ไปสเตอร์ เป็นต้น ครูควรสะสมและรวบรวมภาพ  
ต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมตรงกับเนื้อหาบทเรียน โดยนำมาเก็บเป็นหมวดหมู่ เมื่อถึงเวลาต้องการใช้  
ก็สามารถนำมาใช้ได้ทันที การเลือกรูปภาพมาใช้ในการเรียนการสอนต้องดูความเหมาะสม ความ  
สนใจและวัยของผู้เรียนด้วยเด็กเล็กชอบภาพวาดมากกว่าภาพจริง ดังนั้น การเลือกใช้ภาพเป็นสื่อ  
สำหรับเด็กเล็ก ๆ ภาพวาดน่าจะดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ดีกว่าภาพของจริงหรือภาพถ่าย  
ภาพวาดควรมีลักษณะที่ไม่ซับซ้อน สีสดใส ขนาดใหญ่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน ครูที่วาดภาพไม่  
เก่งอาจวาดภาพอย่างง่าย ๆ เช่น แบบ Stick figure หรือ copy จากภาพการ์ตูนรูปภาพ ใช้สำหรับ  
สอนให้นักเรียนฝึกตอบคำถามจากรูปภาพ ฝึกแต่งประโยคจากภาพหรือตั้งคำถามจากภาพ เป็นต้น

7. กระดานและชอล์ก สื่อการเรียนการสอนที่ครูคุ้นเคยมากที่สุดใช้ได้ตลอด ประหยัดและมี  
ประโยชน์อย่างยิ่ง เนื้อหาบางเรื่อง อุปกรณ์ต่างๆ ไม่สามารถช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้  
ดีกว่ากระดานและชอล์ก กระดานใช้เขียนเฉพาะหัวข้อหรือสิ่งสำคัญๆ ที่ต้องการเน้นอันได้แก่  
ประโยคตัวอย่าง ไม่ควรใช้เป็นที่จดเนื้อหาวิชาต่างๆ ให้นักเรียนลอกลงสมุด กระดานสามารถรวม  
จุดสนใจได้ดี ถ้าผู้สอนระมัดระวังในการใช้ นอกจากนี้ครูยังสามารถใช้กระดานเป็นสื่อในการเล่น  
เกมต่างๆ ได้อีกด้วย

8. บัตรคำเป็นอุปกรณ์อีกอย่างหนึ่งที่จำเป็นและใช้อยู่เป็นประจำเกือบทุกชั่วโมงและเป็น  
ประโยชน์อย่างมาก ควรมีขนาดเท่ากันและเขียนด้วยลายมือที่อ่านง่าย โดพอสสมควร ตัวหนังสือ  
สวยงามและสีที่ใช้ควรเป็นสีเข้มเช่น ดำ น้ำเงิน แดง สามารถมองเห็นได้ในระยะไกล บัตรคำใช้ใน  
การนำเข้าสู่บทเรียน สอนคำศัพท์ สะกดคำ แบบสร้าง (เรียงบัตรเข้าเป็นรูปประโยค) และใช้เล่น  
เกมสรุปบทเรียน เป็นต้น

ในการเลือกใช้สื่อ ครูผู้สอนควรคำนึงถึงหลัก 3 ประการดังนี้ (ประนอม สุรัสวดี ,2535)

1. มีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ เมื่อนำมาใช้แล้วสามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการสอนทุกประการ จึงนับว่าสื่อการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ
2. มีประสิทธิผล (Productive) จำนวนผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น ถ้าเป็นจำนวนมาก แสดงว่า สื่อนั้นมีประสิทธิผลสูง ถ้ามีจำนวนน้อย แสดงว่ามีประสิทธิผลต่ำ
3. ประหยัด (Economy) ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าทั้งด้านทุนทรัพย์และแรงงานรวมทั้งระยะเวลาในการใช้งานด้วย

นอกจากนี้แล้วครูผู้สอนควรเลือกสื่อที่ดี เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน โดยสื่อที่ดีนั้นจะต้องมีลักษณะที่สอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่จะสอนในชั่วโมงนั้น ๆ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้ได้ง่าย สะดวกและปลอดภัย ไม่สิ้นเปลือง ประหยัดและคุ้มค่า (ประนอม สุรัสวดี ,2535)

สรุปได้ว่าสื่อการเรียนการสอนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เป็นสื่อกลางระหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน เป็นเครื่องช่วยครูในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน ทำให้บทเรียนน่าสนใจและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นมีอยู่มากมายหลายชนิด โดยที่ครูผู้สอนสามารถเลือกใช้สื่อเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน สอนเนื้อหา สรุปและทบทวนบทเรียน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงควมมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัด ความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรม เนื้อหา และวัยของผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้และเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

### 1.7 การวัดผลและประเมินผลการเรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียนนั้นเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เป็นการได้มาซึ่งข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง อาทิ เช่น ครูอาจจะใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเลื่อนชั้นหรือซ้ำชั้นของนักเรียน ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการสอนของตนเอง และการแนะนำการศึกษาต่อของนักเรียน ส่วนนักเรียนเองอาจจะใช้ข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกเรียนต่อหรือปรับปรุงวิธีการเรียนของตนเอง เป็นต้น สำหรับการเรียนการสอนภาษานั้น การวัดและประเมินผลถือว่าเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง จึงต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ทางการเรียนการสอน ดังนั้นถ้าจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การประเมินผลก็ย่อมมุ่งวัดและประเมินผลความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อ ความหมายของผู้เรียนด้วย

วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนนั้นแมรี ฟินอคเชียโร และซิดนีย์ ซาโก (Mary Finocchiaro and Sydney Sako 1983 :12-14 อ้างถึงใน สมิตรา อัจวัฒนากุล, 2535) ได้สรุปไว้เป็นข้อ ๆ ไว้ดังนี้

1. เพื่อประเมินวิธีสอนของครูว่าวิธีสอนแบบใดช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และวิธีสอนแบบใดที่ต้องการการปรับปรุง
2. เพื่อประเมินสัมฤทธิผลในการเรียนของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด สมควรที่จะได้เลื่อนชั้นให้สูงขึ้นหรืออยู่ที่เดิม
3. เพื่อจำแนกหรือจัดลำดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคนเพื่อจัดชั้นเรียนหรือแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ เพื่อให้นักเรียนได้เรียน ในกลุ่มที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน
4. เพื่อวินิจฉัยข้อบกพร่อง และจุดเด่นในการเรียนภาษาของแต่ละบุคคล
5. เพื่อประโยชน์ในการสอนซ่อมเสริมแก่นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือล้าหลังเพื่อน
6. เพื่อประเมินประสิทธิภาพในการสอนของครู
7. เพื่อทราบถึงกระบวนการเรียนรู้ภาษาของเด็กในแต่ละระดับอายุ
8. เพื่อทดสอบผลการทดลองเกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน

ส่วนลักษณะการวัดผล สามารถจำแนกเป็น 2 ลักษณะคือ (ไพศาล หวังพานิช , 2526)

1. การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ เป็นการตรวจสอบความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่ามีพฤติกรรมและคุณลักษณะต่าง ๆ ถึงระดับเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เป็นการเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนกับเกณฑ์ที่วางไว้ เพื่อที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน
  2. การวัดผลแบบอิงกลุ่ม เป็นการตรวจสอบความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนเปรียบเทียบกับนักเรียนส่วนใหญ่ เพื่อที่จะสรุปผลการเรียน
- การวัดผลในสองลักษณะที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถดำเนินได้เป็น 3 ระยะคือ (ไพศาล หวังพานิช , 2526)
1. การวัดผลก่อนเรียน เป็นการวัดผลเพื่อสำรวจความพร้อมของผู้เรียนว่ามี พฤติกรรม ความสามารถ ประสบการณ์เดิมอย่างไร
  2. การวัดผลระหว่างสอนเป็นการวัดเพื่อค้นหาข้อบกพร่องหรือที่เป็นอุปสรรคในการเรียนของผู้เรียน เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องนั้น ๆ
  3. การวัดผลหลังการสอน เป็นการวัดเพื่อสรุปผลการเรียน ว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงไร

สำหรับพิตรวัลย์ ไกวิทที (2537) การประเมินผลนั้นทำได้ 2 ประการ คือ

1. ประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) มีลักษณะดังนี้
  - 1.1 ในขณะที่ครูทำการสอนนั้น ย่อมจะมีการทดสอบอยู่ตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่การทำข้อสอบก่อนเรียน เมื่อได้คะแนนแล้วครูก็นำมาประเมินค่า ดูพื้นความรู้ของนักเรียนเพื่อที่จะเป็นแนวทางในการเตรียมการสอนต่อไป

1.2 ครูอาจจะแบ่งบทเรียนออกเป็นหน่วยย่อยๆ หลายๆ หน่วย หรืออาจจะแบ่งเป็นบทเรียนหนึ่งๆ เมื่อจบบทเรียนแล้วก็มีการทดสอบ เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน

1.3 การประเมินผลย่อยนี้จะกระทำขณะที่ครูกำลังทำการสอนอยู่ และควรที่จะกระทำต่อเนื่องกันไปโดยสม่ำเสมอ เมื่อพบข้อบกพร่องตอนใดก็จะแก้ไขได้ทันที

1.4 การประเมินผลย่อย มุ่งเพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ไม่ได้นำผลมาตัดสิน ได้-ตก แต่ประการใด

2. การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ลักษณะของการประเมินผลรวมมีดังนี้ การประเมินผลรวมเป็นการนำคะแนนมาตัดสิน ได้-ตก อาจจะประเมินเมื่อจบบทเรียนของแต่ละบท และเก็บคะแนนไว้รวมปลายภาคหรือประเมินเมื่อเรียนจบหลักสูตร หรือจบภาคการศึกษา เป็นการประเมินรวมเพื่อตัดสิน ได้-ตก บางครั้งก็เอาคะแนนท้ายบทรวมกับคะแนนปลายภาค ตัดสิน ได้-ตก ทั้งนี้แล้วครูจะเห็นสมควร

สรุปได้ว่าการวัดผลและการประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอน เป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากทั้งกับผู้สอนและผู้เรียน เพื่อตรวจสอบดูว่าการจัดการศึกษา หรือการจัดการเรียนการสอนได้ผลสำเร็จตรงตามจุดประสงค์มากน้อยเพียงใด ซึ่งมีทั้งการวัดผลและประเมินผลเพื่อตัดสินและเพื่อการปรับปรุงแก้ไข สามารถดำเนินการได้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

## 2. การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

### 2.1 การเตรียมบุคลากร

การเตรียมบุคลากรเป็นงานที่สำคัญในการใช้หลักสูตร จำเป็นที่จะต้องเตรียมบุคลากรที่จะต้องใช้หลักสูตรให้มีความเข้าใจในจุดประสงค์ของหลักสูตร แนวทางในการดำเนินงานจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลเพราะถึงแม้ว่าหลักสูตรจะสร้างไว้ดีหรือปรับปรุงใหม่ให้ดีเพียงใดก็ตาม แต่หากการนำหลักสูตรไปใช้ไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์แล้ว หลักสูตรนั้นก็จะมีประโยชน์อะไร ความล้มเหลวของหลักสูตรย่อมจะบังเกิดขึ้นได้ อาจกล่าวได้ว่าวิธีการหรือกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้น่าจะเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร (วิชัย ดิสสระ, 2533) การใช้หลักสูตรจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของครู

บุญมี เณรยอด (2531) กล่าวว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจะมีความสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อนำไปใช้ในห้องเรียน โดยจัดเป็นประสบการณ์ที่เหมาะสมกับสภาพโรงเรียนและความต้องการของเด็ก ฉะนั้นการเตรียมครูผู้สอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับธำรง บัวศรี (2531) ซึ่งได้ว่า ครูผู้สอนถือได้ว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เพราะครูเป็นผู้นำเอาหลักสูตรไปใช้ใน

ห้องเรียนกับผู้เรียนจริง ๆ ดังนั้นก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ผู้รับผิดชอบจะต้องเตรียมครูให้พร้อมทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ทักษะในการใช้หลักสูตรและเจตคติที่พึงมีต่อหลักสูตร ตลอดจนโครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร สำหรับทักษะในการใช้หลักสูตร นอกจากจะต้องมีทักษะเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การเรียนการสอน การปกครองชั้นเรียน และการประเมินผลการเรียนรู้แล้ว ยังต้องมีความเข้าใจในทฤษฎีที่เกี่ยวข้องด้วย ในขณะที่เดียวกันจะต้องทำความเข้าใจให้ผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ผู้สอนมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

การเตรียมครูผู้สอนอาจทำได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมสัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องนโยบาย จุดมุ่งหมายของการศึกษา โครงสร้าง รูปแบบ และข้อกำหนดต่าง ๆ ของหลักสูตร การอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเฉพาะเรื่อง การประชุมปฏิบัติการปรีक्षणาก่อนเปิดภาคเรียน (กิตติมา ปรีดีติติก, 2532) การสำรวจความต้องการในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของครู การสนับสนุนให้ไปร่วมฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาทางวิชาการและจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ก่อนที่จะนำหลักสูตรใดไปใช้จัดการเรียนการสอน ควรจะได้มีการให้ความรู้หรือชี้แจงให้ผู้ที่จะใช้หลักสูตรมีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลตามที่หลักสูตรได้จัดทำขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีความเกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมครู โดยการจัดการครูเข้าสอนในระดับชั้นต่าง ๆ หรือสอนในแต่ละวิชาตามถนัด ตามความสามารถของแต่ละคน หรือส่งครูเข้ารับการอบรม ซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่าง ๆ และบางครั้งโรงเรียนอาจจัดให้มีการประชุมหรือฝึกอบรมภายในกลุ่มโรงเรียนหรือโรงเรียนของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และสามารถดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างถูกต้อง

สำหรับงานการจัดเตรียมบุคลากรเพื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในชั้นประถมศึกษาตามหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 นั้น เป็นกิจกรรมสำคัญของการทรงวงศึกษาธิการที่ถือเป็นนโยบายเร่งด่วนซึ่งจะต้องดำเนินการก่อนเพื่อเพิ่มศักยภาพแก่ครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้มีความสามารถในการพัฒนาสมรรถนะทางภาษา เทคนิคการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการสอบรวมทั้งการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เริ่มเรียนภาษามีความสนใจให้แก่ครูผู้สอน เพื่อจะได้ทำการสอนให้สำเร็จลุล่วงไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ดังนั้นการพิจารณาจัดครูเข้าสอนในเนื้อหาวิชาใด ชั้นเรียนใด โรงเรียนควรมีการสำรวจความพร้อมของครูในโรงเรียนก่อนซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี และควรพิจารณาจัดครูให้สอนตามความถนัด ความสนใจ หรือมีประสบการณ์พิเศษในนั้น ๆ การจัดครูเข้าสอนจึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนควรให้ความสำคัญ โดยก่อนที่ผู้บริหารจะตัดสินใจว่าใครคนใดเข้าสอน ควรจะมีการสำรวจความพร้อมของครูผู้สอนเสียก่อน ซึ่งมีวิธีดำเนินการได้หลายวิธี แต่วิธีที่เหมาะสมและได้ผลรวดเร็ว ได้แก่ การใช้แบบสอบถามหรือแบบสำรวจ ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ผู้บริหารนำไปสรุปผลหรือนำ

ข้อมูลที่ได้รับไปประกอบการพิจารณาจัดเปิดแผนการเรียนและจัดครูที่สอนให้สอดคล้องกับความพร้อมด้านอื่น ๆ

## 2.2 งบประมาณ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ได้เน้นในเรื่องการพัฒนาคน หรือยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมีความเชื่อว่าหากคนได้รับการพัฒนา ได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด คนจะสามารถช่วยพัฒนาประเทศชาติ พัฒนาสังคม พัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมด้วย แต่การที่จะให้การพัฒนาคนให้บรรลุตามแผนพัฒนาได้นั้น งบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ยิ่งปัจจุบันนับเป็นช่วงเวลาที่ยากลำบาก ในการดำเนินการพัฒนาของชาติ เพราะประเทศไทยประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อที่จะพัฒนาประเทศให้ได้รับรู้จึงควรชะลอการพัฒนา ด้านอื่นหันมาเน้นในเรื่องของการพัฒนาการศึกษาให้มากขึ้น และควรเริ่มต้นตั้งแต่ปีงบประมาณ 2541 เป็นต้นไป งบประมาณเพื่อการศึกษาของประเทศไทยในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา ( 2519-2539 ) สัดส่วนของงบประมาณต่องบประมาณทั้งประเทศอยู่ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 18-20 คิดเป็นค่าเฉลี่ยต่อ GNP ร้อยละ 3.2-3.7 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่ทุ่มเทงบประมาณเพื่อการศึกษา ซึ่งอยู่ที่ค่าเฉลี่ยประมาณร้อยละ 5-6 การลงทุนเพื่อการศึกษาของประเทศไทยจึงอยู่ในระดับที่ต่ำมาโดยตลอด (รุ่ง แก้วแดง, 2541)

ประเทศไทยเพิ่งให้ความสำคัญกับงบประมาณเพื่อการศึกษาในปีงบประมาณ 2540 ซึ่งเปรียบเทียบกับร้อยละ 21.8 ของงบประมาณทั้งสิ้นหรือร้อยละ 4 ของ GNP สำหรับงบประมาณในปี 2541 ถึงแม้ว่าสัดส่วนต่องบประมาณจะได้เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 23.1 ของงบประมาณทั้งหมดหรือร้อยละ 4 ของ GNP แล้วก็ตาม แต่ถ้าเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่จะต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้นแล้วนับว่ายังขาดงบประมาณเพื่อการพัฒนาการศึกษาและทรัพยากรมนุษย์อีกจำนวนมาก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 8 ได้กล่าวถึงทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาในมาตรา 58 ว่าให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษาดังนี้

1. ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

2. ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าว โดยการสนับสนุน การอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ตามความเหมาะสมและความจำเป็น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย

สำหรับงบประมาณในการจัดการศึกษาในด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากงานวิจัยในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สภาพปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าหนึ่งในหลาย ๆ ปัญหาที่อยู่ในอันดับต้น ๆ ของปัญหา คือเรื่องขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาให้มากขึ้น การจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินการ และลงทุนให้สถานศึกษาของรัฐตามนโยบาย แผนการพัฒนการศึกษาแห่งชาติ และภารกิจของสถานศึกษาโดยให้มีอิสระในการบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคน การพัฒนาคนส่งให้ประเทศได้รับการพัฒนาไปด้วย ควรส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ๆ ให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมบริหารภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 )

### 2.3 อาคารสถานที่

งานอาคารสถานที่ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในที่นี้จะแตกต่างไปจากงานอาคารสถานที่ของสถานที่ทั่ว ๆ ไป เป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์แก่การศึกษา เพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน เป็นส่วนหนึ่งของการปลูกฝังหล่อหลอมโดยบรรยากาศแวดล้อมตัวเด็ก เนื่องจากเด็กจะต้องใช้ชีวิตเป็นระยะเวลาในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมใกล้ตัวเด็ก จะมีส่วนกำหนดแบบแผนและวิถีปฏิบัติในตัวเด็กโดยตรง ซึ่งโรงเรียนจะต้องมีหน้าที่ในการจัดให้เกิดขึ้น ให้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษา การจัดอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพสะอาด สวยงาม รวมทั้งบรรยากาศภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และสนองต่อวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งได้มีนโยบายให้ใช้ 5 ส มาใช้ในสถานศึกษา คือ สะอาด สะอาด สะดวก สุขลักษณะ และสร้างนิสัย เพื่อให้การจัดอาคารสถานที่ภายในโรงเรียนอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาดในสถานศึกษา มีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม (คู่มือการดำเนินกิจกรรม 5 ส , 2542) ให้เกิดประโยชน์และเอื้อต่อการเรียนการสอน มีสภาพที่เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

กรมวิชาการ (2534) ได้เสนอแนะลักษณะของห้องเรียนที่คาดหวังจะเอื้อต่อหลักสูตรนั้น ควรคำนึงในเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อหลักสูตร ห้องเรียนเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนใช้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ทั้งวิชาความรู้ การฝึกความคิดการปฏิบัติ และการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น

ห้องเรียนยังเป็นสถานที่สำหรับผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมส่วนตัว กิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจหาความสนุกสนานเพลิดเพลินและใช้เป็นการพักผ่อนยามว่าง สภาพแวดล้อมในห้องเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนการสอนของครู สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยจะช่วยให้การเรียนรู้อของผู้เรียนมีผลดี ดังนั้นจึงควรคำนึงถึงการให้ความรักและความอบอุ่นแก่ผู้เรียน รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง

2. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ได้แก่ การจัดและตกแต่งห้องเรียน การจัดที่นั่งวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ การจัดมุมเสริมความรู้และอื่น ๆ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่จะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ไม่ใช่จัดไว้อย่างไรก็คงสภาพนั้นตลอดไป การจัดสภาพห้องเรียนในลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ

การจัดสถานที่ ลักษณะการจัดห้องเรียนมีส่วนอย่างมากในการสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ทางด้านภาษา ดังที่ กาญจนา ปราบพาล (2532) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับสภาพการใช้ภาษาตามความเป็นจริงดังนี้

1. สามารถใช้ห้องเรียนในการอธิบายกิจกรรมและสร้างความสัมพันธ์ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้
2. สร้างบรรยากาศการใช้ภาษาในรูปแบบของเกมและกิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ ได้
3. เอื้อต่อกิจกรรมประเภทบทบาทสมมติและการจำลองเหตุการณ์
4. ช่วยให้นักเรียนมีจินตนาการ
5. ช่วยให้นักเรียนสามารถนำกิจกรรมที่ทำให้ห้องไปใช้ในชีวิตจริงได้

#### 2.4 เอกสารและวัสดุหลักสูตร

วัสดุหลักสูตร หมายถึง เอกสารหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนทุกชนิดที่ จัดทำขึ้น เพื่อให้ความสะดวกและช่วยเหลือครูให้สามารถใช้หลักสูตรได้ถูกต้อง วัสดุหลักสูตรจึงมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการใช้หลักสูตรโดยตรง

ธำรง บัวศรี (2532) กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของวัสดุหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่มีหน้าที่ในการพัฒนาหลักสูตรได้จัดทำหรือจัดหามาเพื่อช่วยให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งวัสดุหลักสูตรมีหลายประเภทได้แก่ สิ่งพิมพ์ คู่มือหลักสูตร คำแนะนำในการสอน คู่มือการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ วัสดุหลักสูตร นอกจากนี้อาจเป็น รูปแผ่นภาพ แถบบันทึกเสียง แผ่นภูมิ แถบบันทึกเสียง สไลด์และภาพยนตร์ วัสดุหลักสูตรมีความสำคัญไม่เพียงแต่จะช่วยให้ครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจหลักสูตร ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยในด้านอื่น ๆ เป็นต้นว่า ช่วยในการสอน ช่วยในการประเมินผล ช่วยในการบริหารงานหลักสูตร และช่วยในการนิเทศการศึกษา ประโยชน์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ช่วยในการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายดำเนินไปอย่างราบรื่น เพราะมีความเข้าใจเรื่อง ต่าง ๆ ตรงกัน



วัสดุหลักสูตรมีหลายประเภท ได้แก่ สิ่งพิมพ์ เช่น คู่มือหลักสูตร คำแนะนำในการสอน แผนการสอน กำหนดการสอน คู่มือการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้อาจเป็นในรูปแบบของแผ่นภาพ แผนภูมิ แถบบันทึกเสียง สไลด์และภาพยนตร์ สิ่งสำคัญก็คือ ไม่ว่าจะอยู่ในประเภทใด วัสดุหลักสูตรนั้น ๆ จะต้องมีจุดประสงค์อย่างเดียวกันคือ ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในการใช้หลักสูตรดีขึ้น

ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยวัสดุหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานที่สำคัญ ที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนของครูดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ (2534) กล่าวว่าวัสดุและเอกสารประกอบหลักสูตรอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วัสดุประเภทอุปกรณ์การสอนสำหรับครู และวัสดุปฏิบัติสำหรับผู้เรียน ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัด โรงเรียนและผู้ปกครองมีหน้าที่จัดมาบริการ เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเอกสารหลักสูตรนั้นเป็นเอกสารที่บอกแนวทางในการจัดการศึกษาและนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย กรมวิชาการเป็นผู้ดำเนินการพิมพ์และเผยแพร่

สำหรับวัสดุหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรที่กรมวิชาการได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมีดังนี้

1. หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2539
2. แบบฝึกเตรียมความพร้อมภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียน
3. คู่มือจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมภาษาอังกฤษ
4. แถบบันทึกเสียงประกอบการออกเสียงการใช้ประโยคพื้นฐานและเพลงประกอบบทเรียน
5. ชุดฝึกอบรมครูภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา 7 เล่ม
6. หนังสือส่งเสริมการอ่าน 3 เล่ม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนจึงควรมีขั้นตอนในการบริหารและบริการวัสดุหลักสูตรไว้ดังนี้

1. ครูวิเคราะห์และตรวจสอบความต้องการวัสดุหลักสูตรแล้วแจ้งให้โรงเรียนทราบ
2. โรงเรียนรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการของครูแยกประเภทเป็นสิ่งที่ต้องจัดหาและจัดซื้อ
3. โรงเรียนส่งข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่ให้บริการ ได้แก่ อำเภอ จังหวัด
4. หน่วยงานที่ให้บริการตามข้อ 3 วิเคราะห์ข้อมูลและดำเนินการผลิตหรือจัดทำตามความต้องการ แล้วนำไปบริการโรงเรียนหรือหน่วยปฏิบัติ
5. หน่วยงานตามข้อ 4 ซึ่งได้แก่ เขตการศึกษาและจังหวัด ส่งข้อมูลไปยังกรมวิชาการหรือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเพื่อขอบริการในกรณีที่ไม่สามารถจัดบริการให้หน่วยปฏิบัติได้

6. กรมวิชาการ หรือสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการจัดบริการช่วยเหลือตามบทบาทหน้าที่

สรุปได้ว่าการบริการเอกสารและวัสดุหลักสูตร ให้แก่ครูผู้สอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารควรให้ความสนใจและเอาใจใส่ ทั้งนี้เนื่องจากวัสดุและเอกสารหลักสูตรจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร และยังช่วยให้ครูและนักเรียนได้รับความสะดวกในการเรียนการสอน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนพึงจัดหาหรืออำนวยความสะดวกในเรื่องการบริการเอกสารหลักสูตรให้แก่ครูและนักเรียนในโรงเรียนอย่างครบถ้วน เพียงพอต่อการใช้และควรมีการส่งเสริมให้ครูมีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

## 2.5 การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้ นอกจากจะเกิดจากองค์ประกอบเกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียนแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ จากภายนอกโรงเรียนร่วมด้วย ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนที่จะคอยสนับสนุนช่วยเหลือ นอกจากนี้บทบาทของผู้ปกครองนักเรียน องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ความซับซ้อนขององค์กรและความแตกต่างระหว่างบุคคลก่อให้เกิดความยุ่งยากและความขัดแย้ง ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานที่จะอำนวยความสะดวก ประสานสัมพันธ์กันในการทำงาน เพื่อให้หน่วยงานสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนโยบาย วัตถุประสงค์ แผนงาน การวินิจฉัยสั่งการ การนิเทศงาน และกระบวนการอื่น ๆ ทางการบริหาร จำเป็นต้องมีการประสานงานเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่เสมอ เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ เข้าใจ และปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2534)

นอกจากนี้ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ได้กล่าวว่า การประสานงานเป็นกระบวนการเชื่อมสัมพันธ์เกี่ยวกับบุคคล วัสดุ และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน โดยจะเกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับหน่วยงาน หรือระหว่างหน่วยงานหนึ่งกับอีกหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งไม่จำเป็นว่าหน่วยงานนั้นจะต้องมีเป้าหมายหรือหวังผลอย่างเดียวกันหรือไม่ แต่การประสานงานจะช่วยให้รู้ซึ่งกันและกันว่าใครกำลังทำกิจกรรมอะไรอยู่

กระบวนการที่พึงระลึกลงในการประสานงาน มี 3 ประการ คือ

1. กำหนดแผนการหรือโครงการสำหรับทุกคนในหน่วยงานหรือสำหรับหน่วยงานทุกหน่วยงานขึ้นมาก่อน
2. ให้ทุกคนหรือหน่วยงานทุกหน่วยงานเข้าใจแผนการหรือโครงการทั้งหมดหรือบางส่วนที่จำเป็น คือให้รู้กันว่าใคร หน่วยงานใด มีหน้าที่อะไร และกำลังทำอะไรอยู่ในขณะนี้
3. ให้ทุกคนหรือทุกหน่วยงาน เต็มใจรับงานส่วนที่ตนได้รับมอบหมายให้ทำจริง ๆ

หลักสำคัญ ๆ ของการประสานงาน มีดังต่อไปนี้

1. การประสานงานเป็นกระบวนการในการบริหาร
2. การประสานงานเป็นเรื่องของความร่วมมือกัน การประสานงานมิใช่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดงานประสานกันเท่านั้น แต่ต้องให้การปฏิบัติงานของทุกฝ่ายบรรลุผลในรูปของทีมงาน ดังนั้นการประสานงานก็คือการร่วมมือกันระหว่างฝ่ายหรือทีมงาน
3. การประสานงาน มีอยู่ในทุกระดับชั้น ทั้งในองค์การรูปนัยและองค์การรูปนัย หน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดให้มีและส่งเสริมการประสานงานจะยิ่งมีมาก และสำคัญยิ่งขึ้นตามระดับที่สูงขึ้น ๆ ในสายการบังคับบัญชา

ลักษณะสำคัญของการประสานงาน

1. มีการร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยใช้พลังกลุ่มหรือเป็นทีม
2. มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานของบุคคลหรือหน่วยงาน
3. มีกำหนดเวลาแน่นอน ในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย
4. ต้องอาศัยการจูงใจหรือภาวะผู้นำ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทุ่มเทแรงกายใจให้แก่งาน

ประโยชน์ของการประสานงาน

1. การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ประหยัด เวลา แรงงาน เงิน วัสดุในการดำเนินงาน
3. เสริมสร้างความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็นหมู่คณะ
4. ขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนของงาน และการแย่งงานกันทำ
5. เสริมสร้างขวัญในการทำงานให้ดีขึ้น

เทคนิคที่จะทำให้เกิดการประสานงาน อาจจะใช้วิธีการดังนี้

1. การใช้คณะกรรมการ
2. การชี้แจงวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
3. การตรวจนิเทศงาน
4. การติดต่อภายใน
5. การประชุม/การฝึกอบรม

## 2.6 การนิเทศติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตร

การนิเทศติดตามและการประเมินผลใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ในการให้คำแนะนำและชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูในอันที่จะปรับปรุงการสอนของครูและสภาพการเรียนการสอน เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรเป็นอย่างดี และสามารถใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้มีการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ

ต้องมีการนิเทศติดตาม เพื่อจะได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับความไม่เข้าใจบางประการที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ตลอดจนข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารและการนิเทศการศึกษาที่จะต้องประสานสัมพันธ์กัน ดังที่ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538) กล่าวว่า การนิเทศเป็นการกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จ โดยผ่านตัวกลางหรือบุคคลอื่น เช่น ครู ผู้บริหาร หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา หรือเป็นกระบวนการทำงาน โดยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน ส่วน ชารี มณีศรี (2538) กล่าวว่า การนิเทศ การศึกษา เป็นความพยายามอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่าง ที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษาามีคุณภาพ ทั้งด้านการเรียนและการสอน

จึงพอสรุปได้ว่าการนิเทศเป็นกระบวนการทำงานที่จะก่อให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงถึงผู้เรียน

สำหรับวิธีการหรือกิจกรรมนิเทศนั้น โรงเรียนอาจจะเลือกจัดให้เหมาะสม ได้แก่การประชุม การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดปายนิเทศ การจัดมุมหนังสือ การให้คำปรึกษา แนะนำ การสาธิตการสอน การไปเยี่ยมโรงเรียนอื่น การศึกษาค้นคว้าวิจัยทดลอง การจัด นิทรรศการ การให้ไปฝึกงาน การใช้กลุ่มสร้างเสริมคุณภาพ การสังเกตการสอน เป็นต้น

#### การประเมินผลการใช้หลักสูตร

การที่โรงเรียนจะจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้นั้น ควรจะต้องบริหารอย่างมีระบบมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและ พัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา โดยอาจจะดำเนินการดังนี้ (กรมวิชาการ , 2534)

1. กำหนดให้การประเมินผลการใช้หลักสูตรเป็นกิจกรรมของทุกฝ่ายและทุกงาน
2. สร้างความเข้าใจการประเมินผลการใช้หลักสูตรแก่ครูในโรงเรียน
3. มอบหมายงานการประเมินผลการใช้หลักสูตรให้ผู้ปฏิบัติงาน
4. ดำเนินการประเมิน
5. สรุปผลการประเมิน
6. นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของโรงเรียน

ธำรง บัวศรี (2531) ได้กล่าวถึงการประเมินผลการใช้หลักสูตรว่าเป็นการประเมินผลในชั้นปฏิบัติการ (Implementing) การประเมินประเภทนี้เริ่มขึ้นหลังจากที่นำหลักสูตรหรือโครงการที่จัดทำขึ้นไปใช้ในสภาพที่เป็นจริง จุดมุ่งหมายของการประเมินประเภทนี้เพื่อส่งข้อมูล (Feedback) มาให้ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจำแนกจุดมุ่งหมายได้ 3 ประการคือ

1. เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่อง
2. เป็นข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงาน
3. เพื่อประโยชน์ในการเก็บหลักฐานในการปฏิบัติงาน

กล่าวโดยสรุปแล้วขั้นตอนการดำเนินงานประเมินผลการใช้หลักสูตร ควรมีการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ในระหว่างที่มีการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลจากการวัดมาประเมินดูว่าขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปสู่การสอนนั้นมีความเหมาะสม และสามารถปฏิบัติได้เพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง เพื่อจะได้แก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

### 3. หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2539

หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 มีแนวคิดหลักมาจากปัจจุบันเป็นโลกยุคข้อมูลข่าวสาร ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นต่อการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง ภาษาอังกฤษที่ทั่วโลกใช้ในการสื่อสารเป็นภาษาสากล กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการปรับปรุงหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนในการติดต่อสื่อสารได้เป็นอย่างดี มีพื้นฐานทางภาษาอังกฤษเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการศึกษาต่อ หรือในงานอาชีพของตน

หลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา จัดเป็นภาษาอังกฤษระดับต้น แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ภาษาอังกฤษเตรียมความพร้อม สอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ภาษาอังกฤษระดับอ่านออกเขียนได้ใช้สอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 และภาษาอังกฤษระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น สอนในชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 - 6

#### วัตถุประสงค์ของหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ดังนี้

1. เพื่อให้มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาและเหมาะสมกับวัฒนธรรม
  2. เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับต้นอย่างเพียงพอ เพื่อการศึกษาต่อหรือนำไปใช้ในการประกอบอาชีพตามความจำเป็น
  3. เพื่อให้มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ในสถานการณ์ง่าย ๆ ที่เป็นสถานการณ์หรือสถานการณ์จริง
  4. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจวัฒนธรรมภาษาอังกฤษ
  5. เพื่อให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้เพิ่มเติมด้วยการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษและใช้สื่อภาษาอังกฤษอื่น ๆ ได้
  6. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เห็นประโยชน์และคุณค่าของภาษาอังกฤษ
- โครงสร้างของหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาและอัตราเวลาเรียน

ได้กำหนดให้จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาตอนต้นเป็นภาษาอังกฤษระดับต้น (Beginner Level) จำแนกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ภาษาอังกฤษเตรียมความพร้อม (Preparatory Level) กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 และในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ตลอดปีการศึกษา

2. ภาษาอังกฤษระดับอ่านออกเขียนได้ (Literacy Level) กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 4 ตลอดปีการศึกษา

3. ภาษาอังกฤษระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น (Beginner Fundamental Level) ประกอบด้วยภาษาอังกฤษหลัก 1 - 4 กำหนดให้เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตลอดปีการศึกษา

การกำหนดอัตราเวลาเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 ควรกำหนดให้เรียนไม่น้อยกว่า 6 คาบ (120 นาที) ต่อสัปดาห์ และควรให้เรียนที่ละน้อยแต่กระจายไปตลอดสัปดาห์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ควรกำหนดให้เรียน 15 คาบ (300 นาที) ต่อสัปดาห์ และควรกำหนดให้เรียนทุกวัน (1 คาบ = 20 นาที)

#### ตารางแสดงโครงสร้างหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาและอัตราเวลาเรียน

ระดับเตรียมความพร้อม		ระดับอ่านออกเขียนได้		อังกฤษหลัก 1 - 4	
ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
6 คาบ/ สัปดาห์ เริ่มภาคเรียนที่ 2 120 คาบ/ปี	6 คาบ/สัปดาห์ 240 คาบ/ปี	6 คาบ / สัปดาห์ 240 คาบ/ปี	6 คาบ / สัปดาห์ 240 คาบ/ปี	15 คาบ / สัปดาห์ 600 คาบ/ปี	15 คาบ / สัปดาห์ 600 คาบ/ปี

#### แนวจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา

แนวจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารควบคู่กันไป 2 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรมและความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาและเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยมีแนวการจัดการเรียนการสอนดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. จัดการเรียนการสอนภาษาด้วยกิจกรรมที่มีความหมายและหลากหลาย ฝึกการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในสถานการณ์จริง
3. จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการสื่อสารด้วยการฟัง การพูดในระดับเตรียมความพร้อมเพิ่มเติมการฝึกฝนการส่งสารและรับสารด้วยการอ่าน การเขียน และการสะกดคำในระดับการอ่านออกเขียนได้ และฝึกฝนการส่งสารและรับสารด้วยการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในการเรียนภาษาอังกฤษระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น

#### 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรภรณ์ บางเลี้ยง (2534) วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่ามีการดำเนินการในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้จากสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติลงไปตามลำดับจนถึงโรงเรียน ส่วนปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้นส่วนใหญ่ได้แก่ ทักษะในการพัฒนาหลักสูตรของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและผู้ใช้หลักสูตรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร และขาดแหล่งความรู้ในการศึกษาค้นคว้า

บุญล้อม ปานลักษณ์ (2535) ได้ศึกษาการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนกำหนดนโยบายโดยยึดหลักความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีการจัดทำแผนการสอน สำรวจความรู้ความเข้าใจความถนัดในการสอนของครูผู้สอน ใช้คู่มือและหนังสือ English is Fun ประกอบการจัดการเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นด้วยการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน จัดทำสื่อขึ้นใช้เอง มีการจัดสภาพห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาคู่มือการวัดผลและประเมินผล และเตรียมเครื่องมือในการนิเทศและติดตามผล ส่วนการดำเนินการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการและยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการใช้สื่อจัดบรรยากาศในห้องเรียน วัดผลและประเมินผลการเรียนด้วยวิธีทดสอบ และนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนด้วยการเยี่ยมเยียนชั้นเรียน การติดตามประเมินผลการหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ด้วยการสอบถามจากครูผู้สอน และปัญหาการจัดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดหลักสูตร ขาดเอกสารประกอบการจัดทำแผนการสอน ครูผู้สอนมีวุฒิไม่ตรงกับวิชาที่สอน ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร สื่อไม่เพียงพอและขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลไม่เพียงพอ ขาดทักษะในการนิเทศติดตามผล และไม่มีการนำผลการติดตามประเมินผลมาปรับปรุงการจัดหลักสูตร

อินทรีย์ บัวสมบุรณ์ (2536) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสภาการศึกษาคาทอลิกแห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร โดยไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานก่อนการจัดทำ และไม่ได้กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร แต่กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมจากหนังสือเรียน วิธีการวัดและประเมินผลยึดระเบียบการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลัก ส่วนการใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมบุคลากรโดยการให้บุคลากรของโรงเรียนไปอบรม ดูงาน หรือลาศึกษาต่อ ส่วน

คาบเวลาที่กำหนดให้สอนมีความเพียงพอ จัดครูเข้าสอนได้ตรงกับวิชาเอกที่สำเร็จการศึกษา มีการจัดห้องปฏิบัติการภาษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำวัสดุหลักสูตร สื่อการสอนอยู่ในสภาพที่ทันสมัย ใช้การได้ดีแต่ไม่เพียงพอ โรงเรียนยังมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรตามความสนใจของผู้เรียน จัดสอนซ่อมเสริมทักษะทางด้านที่บกพร่องแก่นักเรียน และนิเทศติดตามผลโดยวิธีการสังเกตการสอนในชั้นเรียน การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการประเมินด้านการจัดการเรียนการสอน โดยให้นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงแผนการสอนของครู และปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการจัดทำหลักสูตร ส่วนปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ได้แก่ ปัญหาจำนวนนักเรียนแต่ละห้องมีมากเกินไป พื้นฐานความรู้ของนักเรียนแตกต่างกันและสื่อการสอนไม่เพียงพอ สำหรับปัญหาการประเมินผลการใช้หลักสูตรคือ ขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

งานวิจัยของวิจิตร ไชยศิลป์ (2536) เรื่องการสำรวจการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่าปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่ได้แก่ ขาดเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับให้ครูศึกษาค้นคว้า วัสดุและงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งครูส่วนใหญ่แก้ปัญหาโดยร่วมกันจัดทำในระดับกลุ่มโรงเรียน และครูเหล่านั้นได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดหาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น จัดการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ให้แก่ครู และจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อช่วยเหลือครูและโรงเรียนต่อไป

งานวิจัยของอัจฉรา นิยมภา (2538) ได้ศึกษาการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษตามโครงการทดลองสอนภาษาอังกฤษ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการโดยการกำหนดนโยบายและการวางแผนการดำเนินงาน ให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีการจัดประชุมและแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ มีการเตรียมบุคลากร โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ห้องเรียนปกติในการสอนภาษาอังกฤษ และมีห้องปฏิบัติการทางภาษา ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้วิธีสอนแบบที่โรงเรียนกำหนดซึ่งประกอบด้วยวิธีสอนแบบฟัง-พูด การฝึกลีลามือโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะที่โรงเรียนจัดทำขึ้น นอกจากนี้ครูผู้สอนยังได้จัดทำวัสดุหลักสูตรเพิ่มเติม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดสอนซ่อมเสริม ประเมินผลโดยการตรวจผลงานนักเรียน มีการนิเทศติดตามผลโดยการสอบถามและสังเกตการสอนในชั้นเรียน ส่วนปัญหาการดำเนินงานพบว่า มีปัญหาในด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผน เนื่องจากนโยบายของสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครไม่ชัดเจน มีปัญหาในการเตรียมบุคลากรเนื่องจากครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอและไม่ได้จบการศึกษาทางด้านการสอนภาษาอังกฤษโดยตรง ส่วนปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียน



การสอนและการสอนซ่อมเสริมพบว่า ครูผู้สอนมีงานรับผิดชอบหลายด้านและพื้นฐานความรู้ของนักเรียนต่างกันมาก รวมทั้งมีเวลาจำกัด สำหรับปัญหาการจัดทำและใช้วัสดุหลักสูตรพบว่าขาดเอกสารที่ใช้ประกอบในการจัดทำ

ส่วนพยุง ชำนาญคิด (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2539 ด้านการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสนับสนุนจากภายนอกโรงเรียน จากตัวอย่างประชากรจำนวน 510 คน โดยเป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 170 คน ครูผู้สอนจำนวน 170 คนและผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 170 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละและจัดลำดับความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมบุคลากรโดยให้ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษก่อนเปิดภาคเรียน มีการจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรและคู่มือจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษ และสื่อการสอนประเภทเครื่องบันทึกเสียงโดยครูผู้สอนเป็นผู้เก็บรักษา ผู้บริหารเป็นผู้นิเทศการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่เข้าใจจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเตรียมการสอนโดยศึกษาจากคู่มือ สื่อการเรียนที่ใช้มากคือรูปภาพ และของจริง จัดมุมภาษาอังกฤษส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียน ครูวัดผลและประเมินผลโดยการสังเกต ด้านการสนับสนุนจากภายนอกโรงเรียน หน่วยงานต้นสังกัดจัดอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษและจัดส่งวัสดุ และเอกสารประกอบหลักสูตรให้ทางโรงเรียน ปัญหาที่พบได้แก่ โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดครูที่มีวุฒิการศึกษาทางภาษาอังกฤษ และจำนวนครูไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของครูผู้สอน พบว่าครูส่วนใหญ่แม้จะไม่มีประสบการณ์การสอนมาก่อนมีความมั่นใจในการสอนหลังจากผ่านการอบรมการสอนภาษาอังกฤษมาแล้ว และคิดว่าตนเองประสบความสำเร็จในการสอนพอควร

จากสาระสำคัญของทฤษฎี หลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าแนวโน้มของหลักสูตรภาษาอังกฤษในอนาคตนั้น ควรเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและควรเป็นเนื้อหาที่มีเฉพาะในแต่ละท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนให้ความสนใจสอดคล้องระหว่างเนื้อหาในหลักสูตรกับสภาพแวดล้อมของนักเรียนและควรจัดหลักสูตรให้เหมาะสมแต่ละท้องถิ่น และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยภาพรวมพบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นยังไม่มีมากนัก ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มวิชาอื่น ๆ พบว่าปัญหาส่วนใหญ่คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร ขาดแหล่งความรู้ ขาดเอกสารในการศึกษาค้นคว้า และขาดงบประมาณในการดำเนินการ

ทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครต่อไป



สถาบันวิทยบริการ  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย